

***Συσχέτιση Πρώιμου Τραύματος, Συμπτωμάτων Τραύματος,
Ψυχικής Ανθεκτικότητας και Επιθετικής Συμπεριφοράς μεταξύ
Ψυχιατροδικαστικού και Γενικού Πληθυσμού***

***Θεοδώρα Γραβάνη
12-14 Δεκεμβρίου 2025***

Εισαγωγή

Η επιθετική συμπεριφορά είναι ένα **σύνθετο φαινόμενο** που επηρεάζεται από βιολογικούς, ψυχολογικούς και κοινωνικούς παράγοντες. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον έχει η επίδραση των πρώιμων τραυματικών εμπειριών και της ψυχικής ανθεκτικότητας στην ανάπτυξή της.

Η βιβλιογραφία έχει καταγράψει εκτενώς τη συσχέτιση του πρώιμου τραύματος με αυξημένα επίπεδα επιθετικότητας και ψυχοπαθολογίας. Μελέτες δείχνουν ότι τα άτομα που έχουν βιώσει παιδικό τραύμα έχουν μεγαλύτερη πιθανότητα εμφάνισης αντικοινωνικών συμπεριφορών (Widom, 1989).

Παράλληλα, η ψυχική ανθεκτικότητα έχει μελετηθεί ως προστατευτικός παράγοντας έναντι των αρνητικών συνεπειών του τραύματος (Rutter, 2012).

Ωστόσο, παραμένει ένα σημαντικό κενό στη βιβλιογραφία όσον αφορά τη συγκριτική διερεύνηση αυτών των μεταβλητών μεταξύ ψυχιατροδικαστικού και γενικού πληθυσμού. Η παρούσα μελέτη έρχεται να καλύψει αυτή την ανάγκη, εξετάζοντας συστηματικά εάν οι παράγοντες αυτοί αλληλεπιδρούν διαφορετικά στα δύο πληθυσμιακά δείγματα.

Εισαγωγή

Μεταβλητές

Επιθετική Συμπεριφορά

- Σύμφωνα με τον Baron (1977), η επιθετικότητα ορίζεται ως μια μορφή συμπεριφοράς που στοχεύει σκόπιμα στο να βλάψει ένα άλλο ζωντανό ον, το οποίο δεν έχει πρόθεση να προκαλέσει βλάβη.
- Η επιθετική συμπεριφορά αποτελεί φυσικό τρόπο έκφρασης και επιβίωσης, ωστόσο μπορεί να οδηγήσει σε αντικοινωνικές ή εγκληματικές ενέργειες όταν δεν ρυθμίζεται σωστά.
- Έρευνες δείχνουν ότι παιδιά που υπέστησαν σωματική, συναισθηματική ή σεξουαλική κακοποίηση εμφανίζουν αυξημένες πιθανότητες να αναπτύξουν επιθετική συμπεριφορά στην ενήλικη ζωή τους.

Δυσμενείς Παιδικές Εμπειρίες

- Οι Δυσμενείς Παιδικές Εμπειρίες (ACEs) περιλαμβάνουν καταστάσεις όπως κακοποίηση, παραμέληση και οικογενειακή δυσλειτουργία. Οι εμπειρίες αυτές σχετίζονται με υψηλότερα επίπεδα επιθετικής συμπεριφοράς και ψυχολογικών δυσκολιών στην ενήλικη ζωή (Felitti et al., 1998).
- Μελέτες έχουν δείξει ότι η έκθεση σε ACEs συνδέεται με αυξημένη πιθανότητα ανάπτυξης ψυχικών διαταραχών, αντικοινωνικής συμπεριφοράς και επιθετικότητας στην ενήλικη ζωή (Anda et al., 2006).

Τραύμα

- Το τραύμα μπορεί να προκύψει από σοβαρές καταστάσεις που προκαλούν αίσθημα φόβου και αδυναμίας. Περιλαμβάνει σωματική, ψυχική και συναισθηματική κακοποίηση, με μακροχρόνιες επιπτώσεις στη συμπεριφορά και στην ψυχική υγεία του ατόμου.
- Το τραύμα ορίζεται ως η αντίδραση του ατόμου σε ένα γεγονός που βιώνει ως απειλητικό, συνοδευόμενο από αισθήματα φόβου, αδυναμίας ή τρόμου (APA, 2000). Η κακοποίηση μπορεί να οδηγήσει σε τραύμα, το οποίο αποτελεί πιθανό αποτέλεσμα της έκθεσης σε αντίξοες συνθήκες.
- Μπορεί να προκύψει από μαζικά γεγονότα, όπως φυσικές καταστροφές.

Ψυχική Ανθεκτικότητα

- Η ψυχική ανθεκτικότητα αναφέρεται στην ικανότητα προσαρμογής σε αντίξοες συνθήκες και στην αποτελεσματική διαχείριση του άγχους και του τραύματος (Masten, 2001).
- Τα άτομα με υψηλή ανθεκτικότητα τείνουν να εμφανίζουν λιγότερα συμπτώματα τραύματος και να διαχειρίζονται καλύτερα τις συναισθηματικές προκλήσεις (Connor & Davidson, 2003).
- Η ανθεκτικότητα σχετίζεται με την κοινωνική υποστήριξη και την ανάπτυξη στρατηγικών αντιμετώπισης δυσκολιών (Luthar, Cicchetti, & Becker, 2000).

Ερευνητικές Υποθέσεις

Υπόθεση 1

Οι συμμετέχοντες με υψηλότερη βαθμολογία στις Ανεπιθύμητες Εμπειρίες Παιδικής Ηλικίας αναμένεται να έχουν πιο επιθετική συμπεριφορά

Υπόθεση 2

Οι συμμετέχοντες με υψηλότερα Συμπτώματα Τραύματος αναμένεται να έχουν πιο επιθετική συμπεριφορά

Υπόθεση 3

Οι συμμετέχοντες με υψηλότερη βαθμολογία στην Ψυχική Ανθεκτικότητα αναμένεται να έχουν λιγότερο επιθετική συμπεριφορά

Υπόθεση 4

Οι συμμετέχοντες με δυσμενείς παιδικές εμπειρίες αλλά με υψηλή ανθεκτικότητα αναμένεται ότι είναι λιγότεροι επιθετικοί

Υπόθεση 5

Οι συμμετέχοντες με τραύμα αλλά με υψηλή ανθεκτικότητα αναμένεται ότι είναι λιγότερο επιθετικοί.

Υπόθεση 6

Οι ψυχιατροδικαστικοί συμμετέχοντες αναμένεται να είναι πιο επιθετικά εκφραστικοί από τον γενικό πληθυσμό.

Μεθοδολογία

- Δείγμα: 160 ενήλικες άνδρες ($N=160$, $M=1.20$, $SD=.405$),
- 33 ψυχιατροδικαστικού και
- 127 γενικού πληθυσμού (ομάδα ελέγχου), που διαμένουν στην Ελλάδα

-
- Κοινωνικο-δημογραφικά στοιχεία
  - Aggressive Behaviour Questionnaire (Bush & Perry, 1992)
  - Early Trauma Inventory-Self-Report-Short Form (ETI-SR-SF) (Bremner et al., 2000)
  - Trauma Syndrome Checklist (TSC-40) (Elliot & Briere, 1992)
  - Connor-Davidson Resilience Scale (CD-RISC-25) (Connor & Davidson, 2003).

Η μέθοδος **Pearson** για τη: Σχέση μεταξύ των επιπέδων επιθετικής συμπεριφοράς με δυσμενείς εμπειρίες στην παιδική ηλικία (υπόθεση 1), Σχέση μεταξύ των επιπέδων επιθετικής συμπεριφοράς με συμπτώματα τραύματος (υπόθεση 2), και τη Σχέση μεταξύ των επιπέδων επιθετικής συμπεριφοράς με την ψυχική ανθεκτικότητα (υπόθεση 3).

Η μέθοδος της **πολλαπλής παλινδρόμησης** για τη: Σχέση μεταξύ των πρώιμων εμπειριών τραύματος, της ανθεκτικότητας και της επιθετικής συμπεριφοράς και μεταξύ των συμπτωμάτων τραύματος με την ανθεκτικότητα και την επιθετική συμπεριφορά.

Η μέθοδος **ANOVA**: Προκειμένου να εξεταστούν οι διαφορές των πληθυσμών (ψυχιατροδικαστικού και γενικού πληθυσμού) στην επιθετική συμπεριφορά.

Αποτελέσματα

Η ανάλυση **Pearson** έδειξε:

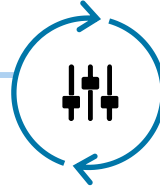
- Ισχυρή **θετική συσχέτιση** μεταξύ πρώιμου τραύματος και επιθετικότητας ($r = 0.65$, $p < .05$). Αυτό σημαίνει ότι όσο αυξάνονται οι εμπειρίες πρώιμου τραύματος, τόσο αυξάνεται η πιθανότητα εμφάνισης επιθετικής συμπεριφοράς.

- Ισχυρή **θετική συσχέτιση** μεταξύ συμπτωμάτων τραύματος και επιθετικότητας ($r = 0.48$, $p < .05$). Δηλαδή, τα άτομα που εμφανίζουν περισσότερα συμπτώματα τραύματος είναι πιθανότερο να επιδεικνύουν αυξημένη επιθετικότητα.

- **Αρνητική συσχέτιση** μεταξύ ψυχικής ανθεκτικότητας και επιθετικότητας ($r = -0.14$, $p < .05$). Αυτό σημαίνει ότι όσο υψηλότερη είναι η ψυχική ανθεκτικότητα, τόσο χαμηλότερη είναι η επιθετικότητα.

Η **πολλαπλή γραμμική παλινδρόμηση** έδειξε:

- Οι πρώιμες τραυματικές εμπειρίες είχαν **ισχυρή επίδραση** στην επιθετικότητα ($B = -1.84$, $p < .05$), υποδεικνύοντας ότι η αύξηση των πρώιμων τραυματικών εμπειριών συνδέεται με υψηλότερα επίπεδα επιθετικότητας.
- Η ψυχική ανθεκτικότητα **δεν είχε στατιστικά σημαντική επίδραση**.
- Τα συμπτώματα τραύματος σχετίζονται **θετικά** με την επιθετικότητα ($B = 0.46$, $p < .05$), πράγμα που σημαίνει ότι η αύξηση των συμπτωμάτων τραύματος συνοδεύεται από αύξηση της επιθετικής συμπεριφοράς.

Η **ANOVA** έδειξε:

Δεν βρέθηκαν σημαντικές διαφορές μεταξύ των δύο πληθυσμών.

Συμπεράσματα

Επιβεβαιώθηκε η θεωρητική πρόβλεψη ότι το τραύμα σχετίζεται με την επιθετικότητα

Η ψυχική ανθεκτικότητα λειτουργεί ως προστατευτικός παράγοντας.

Τα αποτελέσματα συμφωνούν με προηγούμενες έρευνες που δείχνουν ότι το πρώιμο τραύμα σχετίζεται με αυξημένη επιθετικότητα (Smith et al., 2015).

Αντίστοιχα, οι μελέτες των Brown & Miller (2018) επιβεβαιώνουν τη θετική σχέση μεταξύ τραυματικών συμπτωμάτων και επιθετικής συμπεριφοράς.

Ωστόσο, η μη σημαντική επίδραση της ψυχικής ανθεκτικότητας είναι ένα εύρημα που έρχεται σε αντίθεση με ορισμένες προηγούμενες έρευνες και απαιτεί περαιτέρω διερεύνηση.

Τα αποτελέσματα δείχνουν ισχυρές συσχετίσεις μεταξύ τραύματος, συμπτωμάτων τραύματος και επιθετικής συμπεριφοράς.

Συμπεράσματα

Μελλοντικές προτάσεις:

Μελέτη διαφορών και διαφορετικών υποομάδων ψυχιατροδικαστικού πληθυσμού, όσον αφορά το είδος των αδικημάτων, τις ψυχιατρικές διαγνώσεις, το ιστορικό φαρμακοθεραπείας.

Διεύρυνση του δείγματος. Θα μπορούσε να διεξαχθεί η μελέτη με μεγαλύτερα μεγέθη δειγμάτων, προκειμένου να επιτευχθεί η ενίσχυση της στατιστικής ισχύος και η βελτίωση της γενικευσιμότητας των ευρημάτων.

Διεύρυνση επιπρόσθετων παραγόντων, όπως η κατάχρηση ουσιών, η συννοσηρότητα ψυχικών διαταραχών, αλλά ενδεχομένως και κοινωνικοοικονομικοί παράγοντες.

Η ερευνητική δοκιμή παρεμβάσεων που αποσκοπούν στην ενίσχυση της ψυχικής ανθεκτικότητας και την ανάλογη άμβλυνση της επιθετικής συμπεριφοράς και σε γενικό και σε ψυχιατροδικαστικό πληθυσμό, ενδέχεται να οδηγούταν σε σημαντικά αποτελέσματα στον ελλαδικό χώρο.

Διεξαγωγή μελέτης στην Ελλάδα, εξετάζοντας τον τρόπο που διάφορα εγκληματολογικά περιβάλλοντα, όπως σωφρονιστικά ιδρύματα και ψυχιατρικά νοσοκομεία, επηρεάζουν την επιθετικότητα, το τραύμα, και την ψυχική ανθεκτικότητα.